

Su qıtlığı qlobal problemə çevrilir

Dəniz suyunun şirinləşdirilməsi yaxın gələcəyin əsas məsələlərindəndir

Qlobal məsələyə çevrilən su çatışmazlığı problemi getdikdə daha da dərinləşir. Təbii ki, su ehtiyatını qorumaq və ya artırmaq üçün dövlətlərin üzərinə öhdəliklər düşür. Bu istiqamətdə yeni su anbarları tikilir, suvarma texnikası təkmilləşdirilir, su ehtiyatı tədqiq edilir.

Prezident İlham Əliyev tərəfindən içməli su ehtiyatlarından səmərəli istifadə istiqamətində irəli sürülən konsepsiyada yaxın gələcək üçün suyun toplanılması, mühafizəsi, təkrar emalı istiqamətində görüləcək işlərin vacibliyi vurğulanıb.

Dosentin sözlərinə görə, işğaldan azad olunmuş Qarabağ iqtisadi zonasında su ehtiyatlarının artırılması və səmərəli istifadəsi məqsədilə böyük layihələr işlənilib və hazırda onların bir çoxu icra olunmaqdadır. "Dövlət başçısının su təsərrüfatının vəziyyətinə həsr olunmuş müşavirədə meliorasiya işlərinin yaxşılaşdırılması, əkin sahələrinin artırılması, ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunması, enerji istehsalının artırılması və digər məsələlər geniş müzakirə olundu. Qeyd olunmuş məsələlərin həlli üçün hazırlıqlı kadrların yetişdirilməsi və müasir texnologiyanın tətbiq edilməsi vacib məsələ kimi ortaya qoyuldu. Təbii olaraq, bu çağırışlar və tələblər universitet olaraq bizim öhdəliyimizi artırır. Bu səbəbdən də fakültəyə qəbul olunan tələbələrin sayı hər il artırılır".

Kadr hazırlığının ciddi proses olduğunu deyən Elgiz Həsənov bildirir ki, bu məsələdə bir çox amillər rol oynayır. Burada savadlı professor-müəllim heyətinin səmərəli işini, eləcə də universitetin maddi-texniki bazasının müasir tələblərə cavab verməsini qeyd etmək yerinə düşər. Son illər fakültədə hidrotexniki qurğular, bərpaolunan enerji, elektronika və elektrotexnikayönümlü müasir tələblərə cavab verən laboratoriyalar yaradılıb. Bu laboratoriyalarda tələbələrin aldıkları nəzəri biliklər təcrübə yolu ilə artırılır. Fakültədə fəaliyyət göstərən kafedraların professor-müəllim heyəti istehsalatla sıx əlaqədə olurlar. Bu istiqamətdə aparılan elmi araşdırmaların istehsalata tətbiq edilməsi universitetlə istehsal müəssisələrinin qarşılıqlı iş birliyini yaradır. Son illər xarici universitetlər və elmi müəssisələr ilə qarşılıqlı iş birliyinin yaradılmasına da diqqət artırılır. Qardaş Türkiyə, Qazaxıstan universitetləri ilə əlaqələr yaxşılaşdırılır, tələbə və müəllim mübadiləsi proqramları həyata keçirilir. Hər il 20 tələbə Türkiyənin İstanbul Su Kanal İdarəsində (İSKİ) təcrübə keçir.

Nəzəri bilikləri təcrübə ilə əlaqələndirmək lazımdır

19 il istehsalatda çalışan E.Həsənov deyir ki, savadlı kadrların formalaşması üçün nəzəri bilikləri təcrübə ilə əlaqələndirmək lazımdır: "Son illər fakültə tərəfindən tövsiyə olunan onlarla məzunumuz müxtəlif layihə institutlarında işlə təmin olunub və hazırda onlar haqqında müsbət rəylər alırıq. Bu, bizi sevindirir.

Məzunların işlə təminatına, sahə üzrə qurumların bizim məzunlarımıza göstərdikləri marağa baxanda deyə bilərik ki, istehsalatın gözləntisini doğrulduruq, amma bu, kifayət deyil. Fakültə olaraq daha peşəkar və hazırlıqlı mütəxəssis yetişdirilməsi üçün çalışırıq".

Mütəxəssisin fikrincə, su təsərrüfatı geniş aspekti əhatə edir. Burada suyun kompleks məqsədlə istifadəsi, su ehtiyatlarının artırılması və onun səmərəli istismarı yer alır. Bu baxımdan meliorasiya və kommunikasiya sistemləri mühəndislərinin üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Yəni kommunikasiya sistemləri mühəndisliyi üzrə hazırlıqlı mütəxəssis yoxdursa, təkcə meliorasiya mühəndisi problemi həll edə bilməyəcək. Bu istiqamətlər zəncir kimi bir-birinə bağlıdır. Əgər biri olmasa, zəncir qırılacaq və istənilən nəticəni əldə etmək mümkün olmayacaq.

Müsahibimiz hesab edir ki, dəniz suyunun şirinləşdirilməsi və əhaliyə istifadə üçün verilməsi yaxın gələcəyin əsas məsələlərindən biridir. Bu istiqamətdə gələcəkdə müəyyən startapların işlənməsi və bu layihədə tələbələrin birgə iştirakı nəzərdə tutulub. Layihələrdə meliorasiya mühəndisləri ilə yanaşı, kommunikasiya sistemləri, ekologiya, elektrik və elektronika mühəndisləri də aktiv iştirak edəcəklər.

Elgiz Həsənovun sözlərinə görə, fakültədə enerji səmərəliliyinin artırılması və bərpaolunan enerji mənbələrinin işlənməsi istiqamətində də əhəmiyyətli işlər görülür. Müəllim heyəti Zəngilanın Ağalı kəndində inşa edilən "ağıllı ev" layihəsində və smart texnologiyaların tətbiqində ekspert qismində yaxından iştirak edib. Bu istiqamətdə aparılan araşdırmalar indi də davam etdirilir. Mütəxəssis hazırlığı üçün əsas məqamlardan biri xarici ölkələrin təcrübəsinin öyrənilməsidir. Bunun üçün universitetdə mütəmadi olaraq xarici universitetlərdən dəvət olunmuş aparıcı mütəxəssislərin seminarları keçirilir. Bu tip tədbirlərin keçirilməsi tələbələrin mütəxəssis kimi formalaşmasında böyük rol oynayır.

Deyilənlər bir daha sübut edir ki, hər bir sahədə yüksəkixtisaslı, savadlı kadrların olması həmin sektorun inkişafına, dünya standartlarına cavab verməsinə təkan verir. Hətta deyərdik ki, inkişaf üçün müasir texnologiyaların tətbiqi ilə yanaşı, bu avadanlıqlardan istifadə edə bilən yerli mütəxəssislərin yetişdirilməsi də prioritetdir.

Müəyyən dövr ərzində digər ölkələrin təcrübəsinə öyrənmək, Azərbaycan şirkətlərində yerli kadrların bilik və bacarıqlarının artırılması üçün xarici mütəxəssislərin dəvət olunmasının böyük əhəmiyyəti var. Zamanla müəssisələrdə peşəkar yerli kadrların sayının artırılması məqsəduyğundur.

Bu sahədə çalışanların ixtisasları üzrə yüksək biliyə malik olması vacib faktordur. Belə olan halda həmin sahələr üzrə kadr hazırlayan universitetlərin də üzərinə böyük məsuliyyət düşür.

*Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"*

Su ehtiyatlarından səmərəli şəkildə istifadə etmək, yeni layihələrin və kanalların inşası və su anbarlarını yaratmaq Azərbaycan üçün də strateji əhəmiyyətli məsələdir. Əlbəttə ki, bu məsələlərin həlli birbaşa olaraq yüksəkixtisaslı mütəxəssislərdən, sahə üzrə kadr potensialından da asılıdır. Bu baxımdan dövrün tələblərinə uyğun olaraq yüksəkixtisaslı yerli kadr hazırlığı xüsusi önəm daşıyır.

Bütün sahələrin inkişafında qabaqcıl mütəxəssislərin əsas rol oynadığını nəzərə alaraq Azərbaycanda su təsərrüfatı sahəsində yerli kadrların hazırlığının hansı səviyyədə olduğunu öyrənməyə çalışdıq.

Azərbaycanın su ehtiyatları məhduddur

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin (AzMİU) Su təsərrüfatı və mühəndis kommunikasiya sistemləri fakültəsinin dekan əvəzi, dosent Elgiz Həsənov "Azərbaycan" qəzetinə açıqlamasında bildirdi ki, hazırda AzMİU-nun məlum fakültəsində 5 ixtisas üzrə həm əyani, həm də qiyabi formada mütəxəssis hazırlığı həyata keçirilir. "Kommunikasiya sistemləri mühəndisliyi", "Meliorasiya mühəndisliyi", "Ekologiya mühəndisliyi", "Elektrik və elektronika mühəndisliyi" və "Neft-qaz mühəndisliyi" ixtisasları üzrə ümumilikdə 1571 tələbə təhsil alır ki, onlardan 1045-i oğlan, 526-sı qızıdır. Bu ixtisaslar Azərbaycan, rus və ingilis dillərində kifayət qədər səriştəli müəllimlər tərəfindən tədris olunur.

E.Həsənov qeyd edir ki, tədris olunan ixtisasların hamısı çox aktualdır, həm qlobal, həm də ölkə səviyyəsində su, ekologiya, enerji effektivliyi ilə bağlı problemlər ixtisasların əhəmiyyətliyini artırır. Hər il fakültəni orta hesabla 200 tələbə bitirir və onların böyük əksəriyyəti öz ixtisası üzrə işlə təmin edilir.

Dosentin fikrincə, bu rəqəm tələbətə nisbətə azdır və hədəf tələbə sayını, ixtisaslı mütəxəssisləri artırmaqdır.

Elgiz Həsənov deyir ki, statistik məlumatlara əsasən, Azərbaycanın su ehtiyatları Cənubi Qafqazın digər ölkələri ilə müqayisədə məhdud olmaqla, bütöv regiondakı su ehtiyatının yalnız 15 faizini əhatə edir: "Qafqazda cəmi 310 milyard kubmetr su ehtiyatı var. Azərbaycanda adambaşına düşən su miqdarı qonşu respublikalarla müqayisədə ən aşağı səviyyədədir. Bu, ilk növbədə ölkəmizdəki su mənbələrinin fərqli yerləşmə məkanı ilə əlaqədardır. Azərbaycanın su ehtiyatı 30,9 milyard kubmetr təşkil edir və onun 33 faizi daxili sulardır, 66 faizi isə transsərhəd çayların hesabına formalaşır. Təkcə bu faktlar su təchizatının səmərəli istifadəsinin çox vacib məsələyə çevrilməsi üçün yetərlidir. Bununla yanaşı, qlobal problemləri də gözdə tutmaq olmaz. İqlim dəyişikliyi, qlobal istiləşmə, şirin su hövzələri üzərində gedən siyasi-iqtisadi mübarizə su təchizatı məsələsini strateji nöqtəyə daşıyır".

Yeni çağırışlar öhdəlikləri artırır

Mütəxəssis qeyd edir ki, su təchizatımızla bağlı yarana biləcək problemlərin həlli üçün ən başlıca vəzifə sahə üzrə savadlı, yüksəkixtisaslı, beynəlxalq tendensiyalara hakim milli kadrlar yetişdirməkdir.